

HandläggareNanna Spett
Telefon: 08-50828862**Till**Miljö- och hälsoskyddsnämnden
MHN 2023-09-26, p. 12

EU-kommissionens förslag på revidering av Avfallsdirektivet (2008/98/EG)

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/838

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna detta tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss.
2. Justera beslutet omedelbart.

Bakgrund

EU-kommissionen har tagit fram ett utkast på tillägg till Avfallsdirektivet, se bilaga. Av bakgrunden till förslaget framgår bl.a. att EU-länderna har åtagit sig att uppnå klimatneutralitet senast till år 2050. EU:s strategi för att nå målet kallas den europeiska gröna given. Handlingsplanen för cirkulär ekonomi är en viktig del av den gröna given. Handlingsplanen fokuserar på förebyggande av avfall och hantering av avfall i enlighet med avfallshierarkin. Avfallshierarkin visar prioritetsordningen för lagstiftningen och insatser inom avfallsområdet. Avfallshierarkin är gemensam för hela EU. Enligt avfallshierarkin ska avfall alltid först och främst förebyggas. För avfall som ändå uppstår ska den som behandlar avfall eller är ansvarig för att avfall blir behandlat följa avfallshierarkin. I första hand ska avfallet förberedas för återanvändning. I andra hand materialåtervinnas, i tredje hand återvinnas på annat sätt och i sista hand bortskaffas. Ordningen gäller under förutsättning att det är miljömässigt motiverat och ekonomiskt rimligt. Vilken typ av återvinning som ska väljas bedöms i det enskilda fallet.

EU-kommissionen konstaterar i det remitterade materialet att minskningen av mängden matavfall går för långsamt och att medlemsstaternas hantering av textilavfall inte helt följer avfallshierarkin, detta trots att matproduktion är den mest resursintensiva sektorn och textilproduktion den fjärde mest resursintensiva sektorn.

EU-kommissionen ser därför ett behov av att ändra ramdirektivet om avfall 2008/98/EC med målen:

- Att minska miljö- och klimatpåverkan, förbättra omgivningsmiljön och uppnå minskad hälsopåverkan till följd av hantering av textilavfall, i linje med avfallshierarkin.
- Att minska påverkan på miljö och klimat kopplad till den typ av livsmedelshantering där matavfall uppkommer ”food systems associated with food waste generation”. Att förebygga matavfall skulle även bidra till ökad livsmedelssäkerhet.

För att nå målen föreslås ett antal tillägg till ramdirektivet för avfall.

Mat

Bakgrund

I september 2015 antog FN en resolution med 17 globala mål för en bättre värld. EU har åtagit sig att nå FN:s hållbarhetsmål 12.3 om att till 2030 halvera det globala matsvinnet per person i butik och konsumentledet och att minska matsvinnet längs hela livsmedelskedjan, även förlust efter skörd.

Trots den växande medvetenheten om matens negativa effekter och konsekvenser har de åtgärder som genomförts sedan beslut fattades om 2015 års handlingsplan för cirkulär ekonomi inte minskat matsvinnet tillräckligt mycket för att målet ska kunna uppnås.

EU-kommissionen konstaterar i det remitterade förslaget att medlemsstaterna måste vidta ytterligare åtgärder för att göra framsteg på området. Kommissionen vill därför att avfallsdirektivet ska innehålla tydliga krav som för utvecklingen framåt.

Mål för minskningen

För att uppnå resultat på kort sikt och för att ge livsmedelsföretagare, konsumenter och myndigheter det nödvändiga perspektivet på längre sikt föreslås kvantifierade mål för att minska uppkomsten av matsvinn, som ska uppnås av medlemsstaterna senast 2030.

Kommissionen menar dock att fastställandet av rättsligt bindande mål bör göras stegvis. Målen bör börja med en nivå som ligger lägre än FN:s hållbarhetsmål 12.3. Detta för att kunna följa utvecklingen och se att framsteg görs mot mål 12.3. Senast den 31 december 2027 ska kommissionen se över de mål som ska uppnås till 2030, för att bedöma om de behöver ändras och/eller förlängas.

Kommissionen ska överlämna en rapport till det europeiska parlamentet och rådet med, om så behövs, lagstiftningsförslag.

Det krävs olika åtgärder för att minska matsvinnet i produktions- respektive konsumtionsledet. Därför föreslår kommissionen ett mål för bearbetnings- och tillverkningsstadiet och ett annat för detalj-

handel, distribution av livsmedel, restauranger, mattjänster och hushåll.

Det första året då uppgifter om matsvinn samlades in var 2020. Därför bör målen gälla i förhållande till de avfallsmätningar som gjordes då. Kommissionens förslag är att matavfallet från tillverkning och beredning av livsmedel ska minska med 10 procent till år 2030 och från detaljhandel och konsumtion (restauranger och annan mat-service samt hushåll) med 30 procent per capita.

Rapportering

Medlemsländerna ska uppdatera sina handlingsplaner för att minska matavfallet med de beslutade målen och rapportera uppnådda resultat varje år till Europeiska miljöbyrån (EEA).

Textilier

Bakgrund

Enligt EU:s avfallsdirektiv ska alla medlemsstater samla in textil separat från annat avfall senast från och med den 1 januari 2025.

EU-kommissionen påtalar att det behövs ytterligare krav i avfallsdirektivet för att komma bort från det linjära sätt som textilprodukter designas, produceras, används och kasseras och att ”fast fashion” behöver begränsas.

Införande av ett obligatoriskt producentansvar

Textilproducenterna (tillverkare, importörer, distributörer och liknande som för första gången sätter ut produkter som förtecknas i bilaga IVc i avfallsdirektivet i en medlemsstat) föreslås göras ansvariga för det avfall som deras produkter ger upphov till. Detta ligger i linje med den inom miljörätten gällande ”Polluter pays principle”. Undantag görs i förslaget för små företag och egenföretagare som tillverkar skräddarsydda produkter.

Huvudsyftet är att skapa en ekonomi för insamling, sortering, återanvändning, förberedelse för återanvändning och återvinning samt att uppmuntra producenterna till att se till att deras produkter är utformade i enlighet med cirkularitetsprinciperna. Producenterna ska stå för kostnaderna för insamling, transport, sortering, information, statistikinsamling, forskning m.fl. insatser med anledning av avfallshanteringen.

Kommissionen föreslår vidare att insamlingen ska vara gratis för avfallslämnarna och att den ska utformas i samarbete med t.ex. kommuner och välgörenhetsorganisationer. Den ska vara tillgänglig för alla slutanvändare oavsett var man bor.

Producentansvarsorganisationerna ska publicera vilka textilmängder som satts ut på marknaden, hur mycket som samlats in och hur avfallet har hanterats.

Det föreslås ingen tid för när producentansvaret ska börja gälla.

Registrering av producenter

Medlemsstaterna ska enligt förslaget upprätta ett register över textilproducenter. Registret ska länka till andra länders motsvarande register för att underlätta registreringen av producenter i alla medlemsstater

Krav på sortering

Insamlade textilier ska enligt förslaget betraktas som avfall. Genom sortering kan man avgöra om textilierna kan återanvändas eller materialåtervinnas.

Kontroll av kommunalt avfall

Senast den 31 december 2025 och vart femte år därefter ska medlemsstaterna genomföra en undersökning av sammansättningen av insamlat blandat kommunalt avfall för att fastställa andelen textilt avfall. Utifrån resultatet kan de behöriga myndigheterna kräva att producenten vidtar åtgärder, som att t.ex. öka antalet insamlingsställen eller genomföra riktade informationskampanjer.

Kontroll av export

Medlemsstaterna ska se till att export av insamlade textilier ordnas på yrkesmässig grund och åtföljs av åtminstone fakturor, bevis på att och var sortering skett samt en deklaration av att inget i lasten utgör avfall. Textilierna ska vara packade på ett bra sätt.

Ärendets beredning

Kommunstyrelsen har den 21 juli 2023 remitterat EU-kommissionens förslag på revidering av Avfallsdirektivet (2008/98/EG) för yttrande senast den 26 september 2023. Ärendet har beretts av avdelningen Miljö- och hälsoskydd i samarbete med avdelningarna Stadsmiljö, Luft och klimat, Kommunikation, Livsmedelskontrollen och Verksamhetsstöd.

Kommunstyrelsen har gett nämnden förlängd svarstid till den 27 september 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Livsmedel och textil är materialströmmar som i Sveriges nationella avfallsplan och avfallsförebyggande program har identifierats som

prioriterade. Miljöförvaltningen anser att det är bra att avfallsdirektivet ändras så att minskningen av matavfall påskyndas och hanteringen av textilavfall förbättras.

Föreslagna ändringar i direktivet innehåller skrivningar om att insamlade fraktioner ska hanteras utifrån avfallshierarkin. Miljöförvaltningen saknar dock resonemang om hur medlemsländerna ska ta hänsyn till eventuellt innehåll av farliga ämnen i textilierna för att undvika ytterligare spridning.

Miljöförvaltningen saknar också skrivningar i förslaget om hur användningen av jungfruligt material kan minska. För att nå cirkularitet är det inte bara viktigt hur avfallet hanteras utan också varifrån råvarorna kommer. Detta kan inte regleras fullt ut genom avfallsdirektivet, men vikten av en helhetssyn på flödet bör ändå uppmärksammas i detta sammanhang. Vidare saknar miljöförvaltningen förslag på tidpunkt för när producentansvaret för textilier ska börja gälla. Detta behövs för att arbetet med omställning av system mm ska kunna påbörjas så snart förändringarna har beslutats.

När det gäller den föreslagna hanteringen av matavfall noterar miljöförvaltningen att det bland annat föreslås att det ska bli enklare att donera överbliven mat och att nyttiggörande av matavfall i första hand ska ske som föda för människor. Miljöförvaltningen förutsätter att det sker en samordning mellan dessa krav och övrig lagstiftning inom livsmedelsområdet så att det finns tydliga riktlinjer för hur det ska säkerställas att sådana livsmedel uppfyller gällande krav på livsmedelssäkerhet.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Monika Gerdhem
Avdelningschef

Bilaga

Remiss av EU-kommissionens förslag på revidering av Avfallsdirektivet (2008/98/EG)